

OPISAC (239) *vb pf*

W temacie opis- zawsze -fz-. W temacie opis-: -f-, -s- (214), -íf-, -fz- (14).

o oraz a jasne.

inf opisać (38). \diamond *fut* 1 sg opiszę (2). \diamond 3 sg opisze (5). \diamond 1 pl opiszęm (1). \diamond 3 pl opiszą (3). \diamond *praet* 1 sg m opisałem, -m, -em opisał (15). \diamond 2 sg m -ś opisał (2). \diamond 3 sg m opisał (68). *n* opisało (4). \diamond 1 pl m pers -smy opisali (2). \diamond 3 pl m pers opisali (34). \diamond *plusq* 3 sg m był opisał (1). \diamond *con* 1 sg m bym opisał (1). \diamond 3 sg m by opisał (5). \diamond 1 pl m pers byśmy opisali (1). \diamond 3 pl m pers by opisali (1). \diamond *impers praet* opisano (30) [cf też OPISANY N sg n], opisało się (7) *ListRzeż*, *ConPiotr*, *SkarJedn*, *StryjKron*, *WysKaz*, *SarnStat*, *SkarKaz*; -ąno (21), -(a)no (9). \diamond *part praet act* opisałwszy (19).

Sł stp notuje, *Cn s.v. opisuję co*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Przedstawić pisemnie lub ustnie, omówić; wyłożyć, pokazać, deformare, depingere, perscribere *Mącz*; *apparere*, *declarare* *Modrz*; *decantare*, *describere* *Calag* [w tym: kogo, co (156)] (181) : *FalZioł* +2v; Opisałem też krotko moję krziwdy y ciężkości *SeklWyzn* 4v; *GroicPorz* mm3v; *Leop* *2v; Late perscribere omnia ad aliquem, Szeroko opisać. *Mącz* 185c; A tak opifałszy Apofstoł ftrách fądow Páńfkich/ dopiro wiernym kładzye przed oczy/ iáko fie Pan zázwdy ftała o nie *RejAp* 165, 153, 164v; *GórnDworz* D3v; Toć tu rozno od onych hifstórikow/ ktorzy ofoby zacne/ ofoby krolewfskie ná plác wytaczáią/ á ich dzieie píszą. A tu Pan ná plác wytoczył á opifać kazał nędznego á flepego żebraká *RejPos* 68, 294; Tákże też y Páweł fwięthy/ chcąc opifać wieczerzey Páńfkicy iftność y vftáhawę/ vkazał iáki nam thám pokarm dawan bywa *RejPosWiecz*³ 97v; Káże Dawid przykłády Bozkich fpraw opifać: áby potym Pothómftwo znáło Pána Bogá/ y chwáliło imię iego. *BialKat* 33v, 21; *KuczbKat* 40; *WujJud* 19v; *RejPosWstaw* 41v, [41³]v; *StryjWjaz* Bv; Ktory [*Jan*] nic chytrze áni zázwikłanie nie písał/ ále fzczyrze y poproftu rzecz ktora byłá/ [...] opifał *CzechRozm* 25; Iefli Prorocy Mefyálza Krolá opifali cielesnego y ziemskiego á nie radfzey duchownego. *CzechRozm* 178 *marg*, 26v, 83v, 137, 138, 180, *4; Napirwey tedy/ iáko fię okázuię z ksiąg w ktorych początki fwiátá opifano [*quod ex libris Originum mundi apparet*]/ obyczáymi fię tylko fprawowano á vftawámi oyczyfsemi. *ModrzBaz* 101v, 4v; lecz iż w káždéy chorobie przyládá iáka być mufi/ náturze pácyentá ktory nię choruię/ wláfna: któréy iefli ná oko nie vyrzym/ trudno iá opifać. *Oczko* 25, A4, [41]v; *Befchreiben*. Opifać. *Describere*, *decantare*. *Calag* 74b; Przypátruyćie fye murom/ y páłácóm złotym/ Abyfście mogli opifać ie potym. *KochPs* 72; Co fię tedy tknie czwartey beftyey/ o tey wátpliwofci niemáfz/ y v ftárych patresow y teráznieyfzych pífárow: iż przez nię duch Boży páńftwo Rzymfskie opifał *CzechEp* 371; A iż to iuz rzecz iefť ták iáfna/ żeby iey trudno kto miał záprzeć/ iż Monárchia Rzymfska/ iáką był Dániel opifał/ [...] iuz dawno vftála *CzechEp* 373, 177, 210, 275, 287, 306 (16); *CzechEp* *3; A opifałszy ták Apofstoł zátwárdziálość/ y nie vmieiętność ludu Izráelfkiego/ opifuie potym zacność ludzi Chriftiáńfkich *NiemObr* 83; Wtore fwiádectwo z Dánielá Proroká/ w 7. rozdzia. kędy Prorok/ opifałszy Bogá w máieftacie ie⁸⁰: przypomina też Mefyálzá/ ktorego fynem człowieczym názywa *NiemObr* 117; *KochSz* A2v; Więc iż práwo píáne nie mogło wfyfťtkiego oblápić/ co fie miedzy ludzmi tráfia ale tylko to co mogło zágárnac [!]/ pod fię zygarneło [!]/ ogulnie opifało. *GórnRozm* Gv; Cztery naprzednieyfze cnoty. Mądfość/ Mierność/ Sprawiedliwość/ y Męftwo. ktore y Chrzefciájanie y Pogánie nadobnie opifáli. *LatHar* ++8v; z ktorych [*zwierzqt*] Lew znáczy Márká:

iż żaden iásniey nie opifał zmartwychwstania y w niebo wstąpienia Pána Christułowego. *WujNT* 849, 849; TRzebá pilnie weyźrzéc w té Authory, co Arbores confanguinitatis opifáli *SarnStat* 1265, 716, 749; *GrabPospR* Lv; *KmitaSpit* Av; opifał go [*Zbawiciela*] z wieiádłem ná plewę/ z siekierą y z ogniem nieugálzonym ná złe y niepłodne drzewo *SkarKaz* 1b; *CzahTr* [Dv]; *KlonFlis* A3; Przeto teraz złóddzieie opifzę łákome/ Ktorzy krádną pieniądze y rzeczy ruchome. O tym tedy złóddzieyftwie chcemy mowić ninie *KlonWor* 32, 5.

opisać komu (10): *SeklWyzn* 4; *KromRozm II* c4v; *RejAp* 185v; *RejPos* 230v; *RejPosWstaw* 41v; opuľzczę też vřpráviedliwienie y poświęcenie/ ktore nam też Apořtołowie řzczyrze/ iáko łami wierzyli/ opifáli *CzechEp* 362, 117, 318; Czilićcie řie zařafowali na libertatem nařze/ ze ya wam ono řzpetnie opifał on Doctor řtari *PaprUp* D3v; *OrzJan* 40.

opisać czym (4): *CzechRozm* 192; áżci dla tákiedy dumy řwey/ ważyli řię náwymyřláć wiele řłowek/ imion/ názwyrk y tákich y owákich terminow/ piřmu ř. nigdy nieznáiomych. Którymi potym/ rzecz tę wymyřloną/ y řłowu Bożemu nieznáiomą/ opifáli. *CzechEp* 232; Stephan Król, przyczyny rozvodu řwym przykřádem okazał y opifał. *SarnStat* 638; *KlonWor* 54.

opisać o kim, o czym (9); *RejAp* 185v; gdyż tho iuż iáwnie řlyřzimy [...] od tego Ewanyeliřty s. iż iuż pan ten przyředł/ o którym Prorocy řzyroko opifáli *RejPos* 221v; gdyż to tu y Anyoł wřpomináć raczy/ y Prorocy o tym řzyroce opifáli/ iż to řwięte plemię miało powřtáć z narodu Dawidowe⁹⁰. *RejPos* 271v, 237v, 271, 310, [323]v; Tenże też řam niżey z Włochow ich narod wywodzi řtárodawnych czářow ielzce przed Christułem/ o czym řię wyřłzey dořtáteczenie opifało. *StryjKron* 245; *OrzJan* 3.

opisać w kim, w czym (3): A iż we zborze řwym pan Chrřtus moc duchowną pořtánowił/ ktorą w zwięzowániu y rozwięzowániu/ ábo w odpuľzczeniu/ y zářzymaniu grzechow opifał. *NiemObr* 27; Lukař Górnicki opifał w opiřych Polákách trafne á kuńřztowne dworřtvo w řwym Dworzáninie. (–) *WerGoř* 247 marg. Cf »opisać w osobie«.

opisać gdzie [w tym: w czym (21); „wyřszej” (5), „tam”, „międy inřzemi”, „na ostatku”; z lokalizacją biblijną (3)] (33): Takyez abi bilo dzierzano na obie stronye tho czo około czynyenia sprawiedlywořci wynřřchim řiřcie opifano *LibLeg* 6/79; *MetrKor* 57/119; ktorem [przysiřgi] w.K.M. naořtatkv krotko opifáł y na rozefnanie řprawiedlywe dał. *SeklWyzn* 4; *SeklKat* R4v; Quem supra deformavi, Któřegom wyřłzey opifał. *Mącz* 435a; *SienLek* 116; Czemuż tu Ian řwięty pirwey opifał řády Páńkie/ toż dopirko powieda/ co řie ielzce dáleko przed tym řádem dziać miało? *RejAp* 165, 80; *RejPos* 310; mař być pewien o Wierze o téy/ ktorą trzymař: ktorą áczem ři wyřłzey opifał/ co á iáka ielř/ ábo być ma/ tegořiem nie dořożył *BiałKat* 41; *KuczbKat* 55; Potym dwa Biřkupowie iákom w wirřzu opifał Krolá między řobą prowadzą *StryjWjaz* C4v; *CzechRozm* 180v; wřzákóř iż go [*krwistego*] Gálen między inřřmi opifał/ y iáć go przypómnię. *Oczko* 34, 24; Aleřmy o tych Bálwánach y zabobonach pogáńřkich wyřłzey řzeroko [...] w Ruřkiedy Kronice opifáli. *StryjKron* 400; O ktorego Miářtá wzięciu/ y iego pořożeniu/ y zacnořci/ opifałem w inřřym Commentarzu moim řzeroko y dowodnie *StryjKron* 617; *CzechEp* 301, 314, 367; *NiemObr* 44; *ReszHoz* 135; *WerGoř* 255; Przeto powinowáctwá Mařżeńřtwá te řá/ ktore opifał Páweł S. do EPhezow *WerKaz* 286; *GostGosp* 72; Ledwie par kilka w dzieiách opifano/ Któřé zá práwe przyiaćioły miano. *KochPij* C3v; *WujNT*

836, 849; A gdy ták w Przywileiu opifszá ofobę/ Iuż máią ná fałszerze nieomylną próbę. *KlonWor* 54. Cf »w księgach opisać«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: zaimek pytajny (4), aby, iż (2), że (2)] (10): *SeklWyzn* g4v; gdzie iálnie opisano/ áby Heretykowie naprzod mieczem byli karáni/ potym też więtfze im karanie ieft náznáczzone *GroicPorz* ii4; *RejPos* 230v, 271v; *CzechRozm* 161; Opifano też doftáteczenie co ieft íprawiedliwa przyczyná woyny [*Declaratur etiam latissime iusticia causae belli*]. *ModrzBaz* 104v; *SkarJedn* 156; żalu bym był ináczéy nie vřkromił/ iedno tę pracą podiáwřzy/ ábym/ do czego Cieplice dobré/ y jako ich vřyváć opifał *Oczko* A3v; Boć on [*Chrisostom*] y kto beřtyią ieft/ y kto więcey beřtyi w łobie ma/ y kto nie ieft Chriřtyáninem/ chociař się nim názywa/ bárzo czyřcie opifał. *CzechEp* 54; *LatHar* 509; *KlonWor* 54.

Z przytoczeniem [w tym z zapowiednikam: tymi (a. onymi) słowy (5), w tych słowiech (1), tak (4); mowiąc (1)] (10): *GroicPorz* b2; Bo kiedy náture Słowa Bořego opifał onymi łowy: Ná poczátku było Słowo/ á Słowo było v Bogá/ á Bog był Słowo: tedy náořtátek ták zamknął: A Słowo stáło się Ciálem/ y w nas mieřzkáło. *KuczKat* 30, 75; *SkarJedn* 155, 156; Co też y Křiádz Hieronym Powodowřki [...] opifał temi łowy: Był ieden márnotravcá *WerGoř* 255; *WerKaz* 286; *Phil* B2; *SarnStat* 982; Drudzy łá/ ktorzy máią mádroř táká/ iáká tenże Apořtoł opifał: Ziemřká/ bydłęcá/ y dyabelřká. *SkarKazSej* 658a.

W połączeniach szeregowych (2): *Depingere verbis rem aliquam* Słowy opifáć/ słowy olięgnáć/ wyřtrychnáć. *Mącz* 300b; ktorych řywoty opifáli/ drukowáli y po bořnicách řwych/ wyrzućiwřzy řwięte/ pořtáwiáli. *ReszPrz* 43.

W charakterystycznych połączeniach: opisać czyřcie, doskonalej, dostatecznie (6), dowodnie, jařnie(j) (5), jawnie(j), krotko (4), nadobnie, ogolnie, osobliwie, pięknie (2), pilnie, z pilnořciá (2), po prostu, porządnie (2), szczyrze, szpetnie, szeroko (szyroce, szerzej) (18); opisać Antychryřta, Mesyřasza, naukę, rzecz(y) (3), sposob (2), sprawy (2).

Frazy: »jako [kto] opisał« (13): Bo gdy łobie vvařyřz co tho było zá miářto Ieruzalem/ iáko ie y řydwóřcy y pogańřcy hiřtorikowie opifáli. *RejPos* 195v; Ták iáko o nim [o Panu] Dawid s. y ini Prorocy řzyroce opifáli *RejPos* 343v, 101v, 237v, [323]v; *CzechRozm* 142v; *Oczko* 3; *Skarřyw* 312; Ale Látopifcze Ruřkie y Litewřkie řtáre/ ktorychem ia dwánařcie concordował/ ináczey á iednořtáynym dowodem řwiádczá/ iákom to wyřřzey opifał przy Gediminie *StryjKron* 612, 542; *Phil* B2; Tu opifuie Bogá Oycá/ nie w człowieczych człónkách (iáko w pierwřzym rozdziale opifał Syná) ále w drogich kámieniách: ktore figuruiá iftnoř y náture iego. *WujNT* 849; *GrabPospR* N2v.

»jak(o) opisano (jest) (a. jako się opisało) [z ogólnikowym okreřleniem miejsca opisu w tekřcie]« [w tym: wyřzej (5), niřzej (1), inne (3)] (10): *MetrKor* 57/117v, 59/277; Ale gdi tak będziem wierzyć iáko wtich człónkach opyřřfano poydziem krom zadnego wáptięnia do wiecznego řywota. *SeklKat* R4v, P; Ráycy przyřyęgáią na kařdy rok [...] řtrzedz potćiwóřci/ pomnořenia pořyřtkow/ y práwá Mieyřkiego [...] iáko niřzey opifano *GroicPorz* b4v, v v; *SienLek* 116; *SkarJedn* 39; KTo ták ná tym řwiećie řyie/ iáko się wyřřzey opifał/ y ták nie odmiennie ář do řmierći/ wyřřwa *WysKaz* 13; Duřze dobre wezmá tákie ciářá iáko się opifał/ y tyřiękroć chwálebnieyřze ná wzor Chryřtuřowego ciářá. *SkarKaz* 208b.

Zwroty: »opisać historiją [czego]« [szyk zmienny] (2): Szeroko S. Ewángeliftá Páná Chriftułowego Náródnia Hiftoryą opifał *KuczKat* 35; Przetoz chćiał P. Bog/ áby S. Lukałz w Dzieiách Apołtołkich opifał hiftoryą kościoła náftáiącego. *WujNT* 836.

»w księgach, w książkach opisać« [szyk zmienny] (3:1): przetom tv wtych małych xiążkach wiare moię krotko opifał y w.K.m ie offiarwie *SeklWyzn* 4v; tak iáko to łzyroko opifał Sálomon w kłięgach mądrości *RejAp* 55; Ktorą rozność S. Augułtin opifał w Księgách *KuczKat* 345; *StryjKron* 667.

»opisać w [czyjej] osobie [kogo]« (1): iáko on opifuiać Krolá Antyochá Epipháneá/ [...] opifał też zaráz w iego ofobie y Antychriftá. *CzechEp* 365.

»z pomocą bożą opisać« (1): chcę to sizerzei froskazania w.K. M. łpomoczą bożą okazać y opiffać. *SeklWyzn* g4.

»(krotkimi a. jasnymi a. tymi) słowy opisać« [szyk zmienny] (9): O tym pięknie Plato rozumiał/ y łkutecznie to krotkimi słowy opifał *KwiatKsiąz* E; *Mącz* 300b; *GórnDworz* C7, C7v; Co wżytko y długimi y iálnymi łowy Máth. ś. opifał káp. 10. *CzechEp* 21, 364; Pomoż mi chucią łwoią/ á przyłpórz wymowy/ Abych twą łławną bitwę mógl opifać łowy *KochFrag* 41; *LatHar* 261; To okázowánie Máttheufz ś. y Lukałz dwiemá tylo łowy opifałi/ y rzecz bárzo wielką w krotkich łłowiech zágrzebli *SkarKaz* 122a.

»wierszami opisać« (1): položono ich wżyłtkich piáci rzędem w wyniołło ozdobnych Złotogłowem przykrytych grobach/ [...] ná com łam włálnymi oczymá pátrzał/ y com wżyłtko porządnie wierłzami Polłkimi opifał *StryjKron* 777.

»z wolej bożej opisać« (1): Tak pilnie tę łprawę z wolej Bożey opifał Lukałz S. áby tym znácznieyła była moc Boża przez Páwła S. tey wyłpie wżyczoná. *WujNT* 508.

Szeregi: »obaczyć i opisać« (1): Co też ofobliwie obaczył y opifał S. Hieronym *KuczKat* 75.

»opisać, obwołać« (1): Iáko Ezáiałz/ iáko dawid/ iáko ini Prorocy wżędy opifałi/ obwołáli/ iedno iż páłcem nie vkázowáli/ náródnia iego/ y łpraw iego *RejPos* 101v.

»okazać i opisać« [szyk 3:1] (4): Święty Paweł iáłnie okazał y opifał łakę bożą/ przez ktorámy zbawieni *SeklWyzn* b4; O ynich Ceremoniach y wimiłlnich włtawach/ Czo rozvmiem y trzymam krotkom opiffał y okazał *SeklWyzn* g4v, g4; *SarnStat* 638.

»opowiadać i opisać« (1): Ale ná thym widzeniu rołkofzy niebieskich wciełzyć łie nie może/ áby o nich łwiátu y opowiadác y opifać nie miał. *RejAp* 185v.

»opisać i oznajmić« (1): że też nikt/ by łię miał zá namędrłzego: do niey przydác nic nie może: áni nam łepiey/ włálniey y dołkonáley Bogá opifać y oznaymić *CzechEp* 117.

»podać i opisać« (1): y ten [*Mars*] im napiérwéy łpołób woienny podác y opifać miał *OrzJan* 40.

»poświadczyć i opisać« (1): tak iáko wam to łzyroko Prorocy wálzy poświadczyli y opifałi/ coby łie z wámi sftáło/ á iákobyłcie wytrwáli w tych obowiałkoch wálzych. *RejPos* 230v.

»poznać i opisać« [szyk 2:1] (3): mógl też zaráz poznać y opifać Bogá y Christufá. *CzechEp* 413, 413, 416.

»opisać i prorokowác« (1): A czo ini Prorocy o tym opifałi y prorokowáli/ wiele á wiele tákich mieyć znaydzye *RejPos* 271.

»opisać i wykonterfetować« (1): łam go ná wielu mieyfcách dofyć iáfnie opifał/ y práwie wykonterfetował/ łzpetnego czarnego Dyablá z pieklá *ReszPrz* 44.

»wyłożyć i opisać« (1): iákoś wyłożył y opifał *Wolność GórnRozm* B.

»opisać i wymalować słowy« (2): Weźmiesz to W.M. ná lię pánie Kriřki/ opifać/ y wymalować łowy dołkonálego Dworzániná. *GórnDworz* C7v, C7.

»wysławić a (i) opisać« (2): Abowiem ácz go ini Prorocy dziwnie wyławili á opifałi/ ále ten go iuż iáwnie páłcem vkazał *RejPos* 11; *BiałKaz* B3.

»opisać i wystrychnąć« (1): Tego co proři o liřt/ włáściwymi znáki Opifařą y wyłtrychną: Ze táki á táki Stanął przed námi liřtu vkázáciel tego: Człowiek we trzydzieřci lat/ y wzrořtu řredniego. *KlonWor* 54.

»znaczyć i opisać« (1): przez ktore tych tám rzeczy ćieleřnych opifańie/ żaden wierny Chriřtyánin nie iest/ ktoryby temu wierzyć nie miał iż zaráz znáczył y opifał duchowne *CzechEp* 366.

W przen (2) : *KuczbaKat* 175; Bo teř tákiego [Boga] nigdy zakon nie opifał/ áni takiego ludziom chwalić y weń wierzyć kazał. *CzechEp* 34.

2. *Podac do wiadomości, ogłosić; zapisać, zamieřcić, wymienić* (34) : á łali gdzie mieyfcá gdzie ich [wóđ]/ mniéy/ niř opifałi/ widziem *Oczko* 3.

opisać kogo (4): DZIEWIĄTE KSIĘGI PRAWA GRODZKIEGO: KĘDY OPISAWSZY PERSONY GRODOWI NALEŻĄCE, WYLICZAJĄ SIE CZTERZY VRZĘDY STAROŚCIE PRZEDNIEYSZE. *SarnStat* 479, 230, 551, 749.

opisać co (12): *LibLeg* 6/79; *ConPiotr* 33; *Diar* 59; *GroicPorz* 11v; o czym że wzmiankę tylko/ a nie dořtáteczną náukę/ opifał Gálen/ wymawiáią go drudzy *Oczko* 10; gdzie wnet mowi: (opifałwřzy Aniellką mowę nocną do Iozefá/ o brzemienu małżonki iego) á to lię wřzytko řtáło/ áby lię wypełniło co pan powiedziáł przez Proroká *CzechEp* 137; *WujNT* 298 marg; *SarnStat* 1, 467, 982; *SkarKaz* 275b. Cf *opisać co przez kogo*.

opisać co przez kogo (1): Kryłtyernus teř dořtawřzy człowyeká vczonego Korneliuřá Sceperá/ przez ktorego teř swoię niewinnoř opifał iáwnie/ á łotrowřki vczynek poddanych/ prořząc o pomoc wřzytkich iáko pánow krzeřciáńřkich *BielKron* 199v.

opisać gdzie [o ogólnikowym okreřleniu miejsca opisu w tekřcie] (7): tho wřchithko wyłřfchey opifańo *LibLeg* 6/79; A ielřy tho okazowanie wypełniwřly, wřłřtko tho czo lię thu opyřálo iřtotnie, doydzie potym na tho okazowanie *ConPiotr* 33; ia na tym dořcić mam/ że tak trzymam/ yako pan Chriřtus wřtawil/ wpiřmie řwiętyń opifańo/ y iako kořcioł chrzeřciáńřki prawdziwy/ áż do tych czałow trzyma *SeklWyzn* e3; one řtáre řprzymierzenia ponowili/ y vmiářkowáli w tym wřzyřtkim/ iáko niřéy opifańo. *SarnStat* 1020, 344, 442, 975, 982.

W przeciwstawieniu: »opuřcić ... opisać« (1): Ktore řpráwy y náuki Páńskie Ian S. opuřcił, á ktore opifał. (–) *WujNT* 298 marg.

W charakterystycznych połączeniach: *opisać mowę, nauki, osoby, persony* (3), *sprawy*; *opisać istotnie, jawnie*; *opisać w Piřmie řwiętyń*.

Fraza: »jako opisano (a. jako się opisało)« [w tym: z ogólnikowym okreřleniem miejsca opisu w tekřcie: wyřej (3), niřej (1)] (6): yřzechmi řie zwolili niny y na przilřte czařy náłřze czeladkę thak

iako sie opisało rzędzicz y sprawowowacz [!]. *ListRzeż w.* 46; Temu yeft tak nyeynaczy yedno yako opifzano *ZapKościer 1582/28*; żeby iuz tak zá pieniądze podwody dawano/ iáko wyszféy opifano. *SarnStat 975, 344, 442, 1020.*

Zwroty: »przez otworzysty list opisać« (1): A ten Dekret álbo fskazánié przez otworzyfty list fádowi ziemfkiému ma oznáymić opifawfzy. *SarnStat 467.*

»opisać wedle praw« (1): Opifawfzy wedle praw perfony fádowé, w drugim rozdziale opifané fą fówice, álbo zásiédzenia fádów, które zložoné fą z inychże perfón *SarnStat 749.*

»uniwersałem opisać« (1): Posłowie słyszác, iż KJM od pirwszej swej sentencyji i owej srogiej winy nie odstąpił, i owszem ją počwierdzając nazywał dekretem i obyczajem konstytucyji uniwersałem opisać ją opowiedział rozkazać *Diar 59.*

a. Dokonać urzędowego zapisu; zaprotokołować (10) :

opisać co (5): yfz ten mlyn ktory opifzal nye wrofdzelný mayętnończy ktori on vwařza Moczy ten opifz nycz nyema any polzwath. *ZapKościer 1585/54v*; On ránny opifze rány/ á podpisek hoynie ich nápiřze/ y z iedney rány dwie/ y trzy vczyni *GórnRozm H. Cf opisać co na kogo.*

opisać co na kogo [= *przypisać co komu*] (3): Nuř co tych co ráni fąsiádá nie dáleko domu fwego á chcąc z tego wyniřć/ y podrápawfzy twarř fwoię/ á drřwi porábawfzy/ y woźnemu ořwiadczywfzy/ opifze náiřćie ná dom/ ná onego ktorego fámže ranił/ y pozwie pierwey o nařćie domowe do grodu/ niř ow o rány. *GórnRozm H. Cf »[na kogo] opisać rany«.*

opisać komu (3): yfz nařz kyelka rařzow profzyela terařzneyřza zona Criftopha Tempřzkego: abifmy mowyęli sy pyerwfzym Męfzyem Iako sgrzegorzem nyefzolowfkym aby y opifzal mowyancz yam tu wnyořzla swy przidaczy syczimyna *ZapKościer 1585/60, 1586/65. Cf opisać komu dla kogo.*

opisać komu dla kogo (1): a tak profzę wařz abifřzce smoym panem Mowyeli abi my opifzal dla dzatek moych *ZapKościer 1585/60.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [iř] (2): y dali řzobyę opyřzacz wxzęgy nařzye yfz ten vczivy Maczy Smok zapifzuye Swoyę cząřtkyę Imyenyza zyęnye swoy yako polwłoky vřzywacz do y smyrczy *ZapKościer 1586/65, 1585/61v.*

Zwroty: »opisać w księgi« (3): Stal řzyę kup myedzi slachetnyemy pany wyzy opyřzanymy y dali řzobyę opifzacz wxzyęgi prawnye przet wřzytkyemy przifzyeřznyemy *ZapKościer 1588/78, 1585/61v, 1586/65.*

»[na kogo] opisać rany« [*szyk zmienny*] (2): zgniewa fię fąsiad ná fąsiádá/ rani go kto iny/ á on wnet ná fwego fąsiádá/ [...] rány opifze. *GórnRozm G3*; Tęn kogo ranią/ ábo iego przyřćie/ nie ná tego opifzą rány/ ktory ranił/ ále ná tego kto fię ma dobrze/ á był przy zranieniu/ wiedzác że tęn ma czem zápláćić. *GórnRozm I.*

»testament opisać« (1): Pan Florian Bothurzinsky [...] cchczancz wedlug stanu krzecczianskiego, teřtament swoi, toiefł wolią swą ořtateczną vczinicz, y opifacz, wezwał ksobie naprzoth mnye iawnego piřarza *MetrKor 59/75.*

3. Wyznaczyć, okreřlić, ustalić; nakazać;; mandare Vulg [w tym: co (14)] (15) : *KromRozm III N8; KuczbKat 245*; Ale naprzod niř co trzebá opifáć řpořob obieránia Krolá [*Sed ante omnia regis electio praescribatur*]: kto ma być obran/ od kogo/ á iákim řpořobem. *ModrzBaz 75*; Práwem fię to opářzyć

może/ iż by ten fkarány był/ ktoby z więtlzem niż opifzę pocztę na *electiq* przyiáchał/ á Krolá mocą podác chciał. *GórnRozm* Av; podobno tego potrzebá/ ábyfmy fpofoó wyprawy woiennéy opifáli *OrzJan* 47; Dla tegóz opifano poczty iáko wiele ofób ma mieć przy fobie, iedno dziefięć. *SarnStat* 773, 969.

opisać komu (6): boć by to było addere afflicto afflictionem, aby nam takie kondycyje miał kto opisać, za ktoremi by się jeszcze krzywdy tej, którą cierpiemy, miało przymnażać. *DiarDop* 105; Ale dziś w tych rozmaitych błędziech/ trzebá doftátecznieyfiżego Wyznánia/ iákie nam Conciliu^m Trydentfkie/ y PIVS IIII Papież namięftnik Dámáfow opifał: ktore niżej przypifzemy. *WujJud* 24v; *Oczko* 22v; *GórnRozm* G; *OrzJan* 19; Ktemu vczynił go Confiliarzem przednieyfiżym téy fławnéy Rzeczyfofpolitéy, y mieyfce mu przednieyfiżé w Senacie opifał *SarnStat* 1141.

opisać na czym (1): *SarnStat* 969 cf *Szereg*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby, iż] (2): Przetho by okoóo nakłádow lepiej náfládowác vczonych w Práwie/ kthorzy opifáli áby Powod nakłády fwoie po ofzácowaniu Sędzięgo poprzyfyęgał. *GroicPorz* dd3; *SarnStat* 969.

W charakterystycznych połączeniach: *opisać drogi, kondycyje, miejsce, porządek, powinność, sposób* (2), *urząd*.

Zwroty: »pod gardłem opisać« (1): wam [*Turczyn*] pod gárdłem nabożeńftwo Máhometckie opifze: do ołtarzów Máhometckich y do kościóloów ięgo powiedzie *OrzJan* 19.

»[komu] opisać miarę« (1): ále iáko tákich [*wszetecznic*] nie léczém/ ták iem opifać miáry [*w piciu*] niemożém *Oczko* 22v.

»prawem opisać« (1): Powftáñ/ o pánie wieczny/ w gniewie twoim Przeciw złych ludzi niepobożney rádzie: A powftáñ z pómftá/ iákaś prawem fwoim Opifał [*in praecepto quod mandasti Vulg Ps 7/7*] *KochPs* 10.

»w statucie opisać« (1): co iáśnie znác z tey przyięgi/ którą Sędziemu [...] w Státucie opifáli *GórnRozm* G.

Szereg: »opisać i postanowić« (1): Ná którym [*liście*] ták drógi opifano y poftánowiono [...] iż to drógi były ftárádawné/ to ięft ziem Rułkich y Bełfkiéy przez Rubiełzów *SarnStat* 969.

4. *Nazwać, określić* [kogo, co] (5) : Lecż gdzieby dzifieyfiżego fłowá nie było ná tę rzecż kthorąby dworzanin opifać chciał/ nie telko mie/ nie obrázi fthárożytnę fłowo/ ále ie wolę niż cudzoziemfkie *GórnDworz* F5v; Abowiem ták ie niektórzy opifáli: Dofyc wczynieni ięft/ Pánu Bogu czeńć powinną wyrządżić. *KuczKat* 220; *WujNT* 820.

opisać kogo komu (1): Ale ięfli niewiećie/ opifze wam Auguftyń fiwięty doftátecznie Heretyká. *WujJud* 20.

opisać kogo kim (1): A ktoby themu nie wierzył/ niecha czyta dekretały/ naydzie iáko káżdego frogim odfzczepieńcem á práwie pogáninem opifano/ ktoby nie ftał mocno przy vftáwach kościoła fiwiętego Rzymłkyęgo. *RejAp* 116.

5. *Oczernić, oszkalować* [kogo, co] (2) :

opisać do kogo (1): wfzyfcy przeciw iemu [*Kolumbowi*] y brátu ięgo powftáli/ zwłáfzczá Orlándus Hifzpan/ ktory go y brátá ięgo opifał do Krolá Hifzpánfkiego w thy fłowá: Rácż wiedzieć wálfzá

Krolewka miłość nas słuźebniki swoie ná wyfpie Hiszpanie wielką nędzę y krzywdę ćierpieć *BielKron* 443v.

Zwrot: »pośmiewiskiem opisać« (1): Wktorym rodzaju takowych niesłufnych pośtepkow/ niektory Dominicianow wlałny potkomorzy/ iego nikczemność a głupstwo obyczainym pośmiewiskiem opifał *KwiatKsiąż* G3.

6. geom. Kreśląc otoczyć co czym (2) :

Zwrot: »figurę [czym] opisać« [szyk zmienny] (2): Zásię Figurę z prośtych linii/ drugą także z prośtych linii Figurą opifać/ to zową/ kiedy ią zwiierzchu tak okrélfą/ iż ftronami fwemi fye będzie dotykąc węglów Figury opifańey. *GrzepGeom* D4v, D4.

Szereg: »okresić albo opisać« (1): Okréścić albo opifać kołem którą Figurę/ z prośtych linii vczynioną/ zową tho/ kiedy około niéy tak bywa otoczóné/ że fye iéy węglów tyka. *GrzepGeom* D4.

Synonimy: **1.** obwołać, opowiedzieć, oznajmić, poświadczyć, przedstawić, wyłóżyć; **2.** ogłócić, spisać, wskazać, wymienić, zapisać; **3.** kazać, postanowić; **4.** nazwać, okréścić; **6.** okresić.

Formacje współrdzenne cf PISAĆ.

Cf OPISANIE, OPISANY

AW